WORLD UYGHUR CONGRESS

uyghurcongress.org

Дунйа уйғур қурултийи хәвәрнамиси

World uyghur congress 2022-йили 4-айлиқ сан

Дунйа уйғур қурултийи ижра'ийә комтити рә'иси , уйғур кишилик һоқуқ қорулуши рә'иси өмәр қанат әпәндим малайсийа вә һе́ндонизийәләрдә зийарәттә болди

Дунйа уйғур қурултийи ге́рманийәниң көлн шәһридә түрк - ислам тәшкилатлириға ифтарлиқ па'алийәт орунлаштурди

Дунйа уйғур қурултийи авустирйәниң пайтәхти ве́нада түрк- ислам тәшкилатлири вә башқа мусулман тәшкилатлириға ифтарлиқ па'алийәт орунлаштурди

Аме́ркиниң б д т дики баш әлчиси линда томас ханим гүлшән аббас ханимға аме́ркиниң игә чиқиши ке́рәклики һәққидә чақириқ қилди

Дунйа уйғур қурултийи ке́ңәйтилгән вәкилләр йиғини жәнвәдики б д т бинаси алдида кәң -көләмлик намайиш урунлаштурушни қарар қилди

Дунйа уйғур қурултийи иҗра'ийә комитетиниң рә'иси вә уйғур кишилик һоқоқ қурулушиниң дериктори өмәр қанат әпәндим малайсийада бир йүрүш зийарәтләрдә болди

Дунйа уйғур қурултийи иҗра'ийә комитетиниң рә'иси вә уйғур кишилик һоқоқ қурулушиниң дериктори өмәр қанат әпәндим мустәбит хитай һакимийитиниң малайсийаға созулған қара қолиниң вә малайсийадики гумаштилириниң тәқип қилиши,паркәндисһилик селиши, һәтта сүн'и усолда қатнаш вәқәси пәйда қилип зийанкәшлик қилишқа урунушиға қаримастин 14 – април башлиған малайсийа зийаритини мувапәқийәтлик ахирлаштуруп 17 – април күни һиндонезийәгә йүрүп кәтти.
Өмәр қанат әпәндимниң бу кетимқи малайсийа зийаритидин алдин хәвәр тапқан малайсийадики хитайпәрәс гезитләрдин < ковәрагә > гезити 13 – април күни « афғанистан вә ирақни вәйран қилған исламниң һәқиқи дүшмини америкиниң сирдиши өмәр қанатниң малайсийаға киришини тосуп қалайли » дигән мавзуда баштақалә елан қилип өмәр қанат әпәндимгә тәлвиләрсһә һуҗум қилиш билән биргә, малайсийа һөкүмитини өмәр қанатниң малайсийаға киришини сһәкләшкә сһақирған,шундақ болушиға қаримай 14 – април күни малайсийаниң пайтәхти ку'алалумпурға тосалғусиз йетип кәлгән өмәр қанат әпәндим, айрудуромда малайсийа уйғурларни қоллаш һәрикитиниң рә'иси зуһри йуһйи вә малайсийа ислам тәшкилатлири мәслиһәтсһиләр кеңишиниң вәкиллири тәрипидин қизғин күтүвелинған

Өмәр қанат әпәндитниң билдүрүшичә,у ку'алалумпурға йе́тип кәлгән күндин е́тибарән униң арқисиға хитайчирай бәзи гуманлиқ кишиләр кириваланған,һәтта бәзи пайлақчилар қилчә тәп тартмастин униң әтрапида чөгүләп йүрүп униң һәр бир һәрикитини види'о вә рәсимгә тартиш арқилиқ өмәр қанат әпәндитниң көзини қорқутушта урунған. Бу сәвәптин малайсийа бихәтәрлик органлири өмәр қанат әпәндитни тәклип қилған малайсийадики ислам вә аммивий тәшкилатларниң җидди тәлипигә асасән өмәр қанат әпәндитгә болған аманлиқ тәдбирлирини алаһидә күчәйткән , уни муһапизәт қилиш үчүн мәхпий сақчи хадимлирини орунлаштурған,өмәр қанат әпәндим 15 – април күни аме́рикиниң малайсийада турушлуқ баш әлчиси билән көрүшүп бухил нормалсиз һадисиләрни инкас қилған, аме́рика баш әлчисиму өмәр қанат әпәндитниң бихәтәрликигә алаһидә көңүл бөлүп бәзи аманлиқ тәдбирлирини йолға қойған

Хитайниң малайсийадики гумаштилири шу дәриҗидә һәддидин ашқанки, 17 – април күни өмәр қанат әпәндим малайсийаниң бир нәпәр пухрачә ке́йиңән сақчиси һәйдигән машиниға олтуруп һиндинозийәгә сәпәр қилиш үчүн ку'алалумпур айрудиромиға ке́тиватқанда бир гуманлиқ машина өмәр қанат әпәндим олтурған машиниң арқидин ке́лип үскән, бәхиткә йариша йарилиниш вәқәси йүзбәрмигән,машинини һәйдигән сақчи машинини тохтатмай һәйдәп удул айрудурумға е́лип барған,уларни үскән машиниму бир мәһәл уларниң арқисидин қоғлап бе́қип айрудуромға аз қалғанда ғайип болған, малайсийа сақчи органлири бу вәқәдин хәвәр тапқандин ке́йин өмәр қанат әпәндитни қоғдаш үчүн айрудурумда униң йе́ниға мәхсус 5 нәпәр сақчи орунлаштуруп,таки өмәр қанат әпәндим айрупиланға чиққанға қәдәр униңға һәмраһ болған.

Хитайниң вә униң талайсийадики гуташтилириниң әсли тәқсидиниң бухил рәзил вастилар арқилиқ уни қорқутуп талайсийа зийаритидин ваз кәсһтүрүш икәнликини, әтта өзиниң бу қе́титқи талайсийа зийаритиниң әслидә күткәндинту бәкәрәк тувапәқийәтлик болғанлиқини тәкитләп өткән өтәр қанат әпәндит, хитайниң ислат әллиридики тәсири вә нупузиниң һазирту һәт интайин күсһлүк икәнликини,уйғур давасиниң ислат әллиридики тәсирсһанлиқини ашурушни өзиниң әң асаслиқ күнтәртиплириниң бири қилған дунйа уйғур қурултийиниң хитайниң түрлүк тәһдит вә бе́ситлириға қаритастин өзиниң бу нишаниға йе́тиш үсһүн йәниту ғәйрәт вә җасарәт билән тиришсһанлиқ көрсүтидиғанлиқини е́йтип өтти

Өмәр қанат әпәндимниң малайсийа зийарити күтәртипи төвәндикичә:
14 – април малайсийаға йетип кәлгән өмәр қанат әпәндим,шу күни кәчтә малайсийадики тәсири күчлүк аммивий тәшкилатларниң бири һисапланған «вафиқ тәшкилати» тәрипидин ку'алалумпур тәнәра меһманханисида өткүзүлгән вә мәхсус уйғурлар мәсилиси асаси тема қилинған иптар па'алийитигә қатнашқан, иптарға тәклип қилинған малайсийадики һәр саһә затлириниң вә йаш активийстлириниң шәрқий түркистан вә уйғурлар мәсилиси һәққидә сориған түрлүк со'аллириға тәпсили җавап бәргән .

14 – април күни ку'алалумпурда малайсийа парламент әзаси вә сабиқ йашлар министири сйәд саддиқ әпәндим билән айрим көрүшүш елип берип униңға шәрқий түркистанниң нөвәттики вәзийити вә хәлқараниң уйғур ирқий қирғинчилиқиға көрсүтүватқан инкаслири,шундақла дунйа уйғур қурултийиниң тәшәббуси билән лондонда қурулған уйғур сот коллигийәсиниң өткән йили 12 – айниң 9 – күни елан қилған һөкминиң асаслиқ мәзмуни һәққидә мәлумат вә чүшәнчә бәргән.

15 – април күни америкиниң малайсийадики баш әлчиханисини зийарәт қилған ,баш әлчи майкферс әпәндим вә әлчихана хадимлири билән көрүшүп уларға малайсийадики иттипақдаш тәшкилатлиримизниң уйғур ирқий қирғинчилиқини тохтутуш үчүн дунйа уйғур қурултийи вә уйғур кишилик һоқоқ қурулуши билән һәмкарлишип елип бериватқан па'алийәтлири һәққидә мәлумат бәргән.

Шу күни өmәр қанат әпәндиm йәнә mлайсийа ташқи ишлар mинистирликиниң mәслиһәтchиси вә исляm әллири һәmкарлиқ тәшкилати mустәқил кишилик һоқоқ коmитéтиниң коmиссари аһmад азаm аб раһmан әпәндиm билән айриm усchрушуш éлип бéрип, униң билән уйғур ирқий қирғинchилиқи mәсилисини исляm әллири һәmкарлиқ тәшкилатиниң күнтәртибигә қандақ киргүзүш вә уйғурлар mәсилисидә исляm әллирини қандақ һәрикәткә кәлтүрүш қатарлиқ mәсилиләр үстидә тәпсили mузакирә éлип барған.

16 – април күни «mалайсийа mосулmан йашлири тәшкилати абиm» тәрипидин < уйғур сот коллéгийәси : биз ниmә үchүн көңүл бөлүшиmиз кéрәк ? > дигән тémида mуһакиmә йиғини өткүзүлди.өmәр қанат әпәндиm билән биргә mалайсийадики исляm вә христийан тәшкилатлириниң mәс'уллири,адвукатлар вә һоқоқchиларниң қатнишишида өткүзүлгән mәзкур mуһакиmә йиғинида дунйа уйғур қурултийиниң тәшәббуси вә әрзи билән 2020-йили 9-айда лондонда қурулған "уйғур сот коллéгийәси" ниң рә'иси, даңлиқ адвукат җéффéри найис әпәндиm тор арқилиқ уйғур сот коллигийәсиниң қурулуш сәвәби,өткүзгән испат аңлаш йиғинлири вә сот коллигийәсиниң өткән йили 12 – айниң 9 – күни chиқарған ахирқи һөкmиниң mәзmуни һәққидә тәпсили mәлуmат вә chүшәнchә бәргән.

Өмәр қанат әпәндим йиғинда қилған сөзидә, уйғур сот коллигийәсиниң өткән йили 12 – айниң 9 – күни < хитайниң шәрқий түркистанда йүргүзиватқан қилмишлири ирқий қирғинчилиқ вә инсанийәткә қарши җинайәт > дәп чиқарған һөкминиң éрландийә қатарлиқ бәзи дөләтләрниң парламéнтлири тәрипидин éтирап қилинғанлиқини,көплигән хәлқаралиқ тәшкилат вә органларниңму уйғур сот коллигийәсиниң бу һөкмидин моһим қануний асас сүпитидә пайдилиниватқанлиқини хатирлитип өтүш билән биргә,малайсийа парламéнти вә һөкүмитиниңму улардин үлгә éлип уйғур сот коллигийәсиниң һөкүмнамисини қобул қилип уйғур ирқий қирғинчилиқини тосуп қéлиш үчүн әмилий һәрикәткә өтүшини үмит қилидиғанлиқини ипадә қилған.
16 – април күни болса малайси'адики әң чоң мосулман тәшкилатлириниң бири һисапланған мосулман йашлар һәрикити абим тәшкилати өмәр қанат әпәндимниң шәрипигә ку'алалумпурдики тама мәһманханисида мәхсус иптар па'алийити уйуштуруп,малайсийада кéләр рамазан éйиғичә давам қилидиған уйғурларни қоллаш вә қоғдаш һәрикитиниң бу қéтимқи иптар па'алийити арқилиқ рәсмий башланғанлиқини җакарлиған.

Иптар па'алийитидә уйғур ирқий қирғинчилиқини тосуп қéлиш үчүн хитайға қарши һәрикәт éлип бéриватқан вә уйғур хәлқиғә йéқиндин һéсдашлиқ қилип кéливатқан малайсийадики һәрқайси ислам тәшкилатлири,аммивий тәшкилатлар вә активистларға пүтүн шәрқий түркистан хәлқи намидин алаһидә рәһмәт éйтқан өмәр қанат әпәндим,

мустәбит хитай һакимийитиниң шәрқий түркистан хәлқиға йүргүзиватқан ирқий қирғинчилиқи вә инсанийәткә қарши җинайәтлириниң,болупму исламийәткә қарши е́лип бе́риватқан зийанкәшликлириниң һазирму шиддәт билән давам қиливатқанлиқини,исламийәтниң әң зор дүшминиң шәрқий түркистан хәлқини мәҗбури динсизлаштуруватқан, мәсчит вә мазарлиқларни че́қип түзләватқан,қур'ани кәрим вә диний әсәрләрни көйдүрүп күл қиливатқан мустәбит хитай һакимийитиниң дәл өзи икәнликини алаһидә тәкитләп өткән вә ислам дунйасини уйғур ирқий қирғинчилиқиға қарита сүкүтини бузуп орнидин дәс турушқа чақириқ қилған.
Малайсийа зийаритиниң ахирқи күни, йәни 17 – април күни малайсийаниң һакимийәт бе́шидики партийәси« умно партийәси»ниң му'авин рә'иси моһәммәд кһаләд нордин, өктичи партийәләрдин «миллий адаләт партийи»синиң парламе́нтдики ғоллуқ әзаси вә малайсийа парламе́нти бихәтәрлик коме́тити әзаси сйәд ибраһим әпәндимләр билән очришип, уйғур қирғинчлиқини тохтутуш үчүн ортақ е́лип баридиған хизмәтләр һәққидә музакирә е́лип барған.

Малайсийадики зийаритини мувапәқийәтлик ахирлаштурған өмәр қанат әпәндим 17 – април күни җакартаға йе́тип ке́лип һиндинозийәдики зийаритини башлиди
Хитайниң түрлүк тосқунлуқлириға қаримастин 14 – април башлиған малайсийа зийаритини мувапиқийәтлик ахирлаштуруп, 17 – април күни дунйаниң әң чоң мосолман дөлити һиндинозийәгә йе́тип кәлгән дунйа уйғур қурултийи иҗра'ийә комититиниң рә'иси , уйғур кишилик һоқоқ қурулушиниң де́ректори өмәр қанат әпәндим 18 – април күни җакартада бир қатар муһим учрушуш вә сөһбәтләрдә болди.

Өmәр қанат әпәндим 18 – април күни алди билән һиндинозийә парламе́нти парламе́нтлар ара һәmкарлиқ комите́тиниң рә'иси вә һиндинозийә парламе́нтиниң сабиқ рә'иси доктур фадли зон әпәндим билән көрүшүп унуңға уйғурларниң нөвәттики вәзийити,шундақла уйғур ирқий қирғинсһилиқиниң хәлқарадики инкаслири һәққидә тәпсили mәлуmат бе́риш билән биргә,дунйа уйғур қурултийиниң һиндинозийә парламе́нти вә һөкүmитидин күтидиған бәзи конке́ритни тәләплирини оттуриға қойди. Доктур фадли зон әпәндим усһрушушта қилған сөзидә уйғур ириқий қирғинсһилиқи mәсилисини һиндинозийә парламе́нтиниң күнтәртипигә е́лип ке́лиш,һиндонозийә һөкүmитиниң уйғур ирқий қирғинсһилиқини тосуп қе́лиши үсһүн, хитайға қарши җидди тәдбир қоллунушқа һәйдәксһилик қилишқа пүтүн күсһи билән тиришсһанлиқ көрсүтүдиғанлиқини ипадә қилди.
Шу күни өmәр қанат әпәндим йәнә, һиндонозийә өлиmалар ке́ңиши билән һиндинозийәдики әң нопозлуқ mосулmан тәшкилати һисапланған «mуһәmmәдийа тәшкилати» mәркизи ке́ңишиниң алий mәслиһәтсһиси mуһйидин җуна'иди әпәндим тәрипидин орунлаштурулған mәхсус уйғурлар mәсилиси һәққидики mухбирларни күтүве́лиш йиғиниға вә иптар зийапитигә қатнишип, һиндинозийә mәтбу'атлириниң вә иптарға қатнашқан һәр саһә затлириниң шәрқий түркистан вә уйғурлар mәсилиси һәққидә сориған түрлүк со'аллириға җавап бәрди.

Өмәр қанат әпәндим бу һәқтә қилған сөзидә,исламийәтниң әң зор дүшмини һисапланған мустәбит хитай һакимийитиниң шәрқий түркистан хәлқи үстидин йүргүзиватқан ирқий қирғинчилиқиниң һазирму һәм җидди давам қиливатқанлиқини,хитайниң елип бериватқан ирқий қирғинчилиқи вә инсанийәткә қарши җинайәтлириниң лондонда қурулған уйғур сот коллигийәси тәрипидинму қануний тәртипләр бойичә рәсмий дәлилләп чиқилғанлиқини, уйғур ирқий қирғинчилиқиниң америка,канада,голландийә,әнгилийә,белгийә,фирансийә,ерландийә,чехийә вә литва қатарлиқ 9 дөләт тәрипидин рәсмий йосунда етирап қилинғанлиқини,әпсуски ислам әллириниң һәммисиниң дигүдәк уйғур ирқий қирғинчилиқи мәсилисидә сүкүт қилип турувелиш позитсийәсидә болуп кәлгәнликини тәкитләп өтүш билән биргә,ислам әллириниң бухил пассип позитсийәсиниң мосулман шәрқий түркистан хәлқини еғир дәриҗидә рәнҗиткәнликини,шуниң үчүн һиндинозийә вә башқа ислам әллиридики диний тәшкилатлар вә аммивий гуруппиларниң уйғур ирқий қирғинчилиқини тосуп келиш үчүн өзлириниң һөкүмәт вә парламентлириға болған бесимини йәниму күчәйтишниң толиму зөрүр икәнликини билдүрди.
Бу па'алийәткә саһипханлиқ қилған туһйидин җуна'иди әпәндим 2018 – йили хитай һөкүмитиниң тәклипи билән шәрқий түркистанни зийарәт қилған һиндинозийә һәйитиниң рә'иси болған, шу қетимқи зийарәт мәзгилидиму хитай һөкүмити шәрқий түркистанда сахта мәнзириләрни алдин йасап чиқиш арқилиқ һиндинозийә һәй'итиниң көзини буйашқа урунған иди.

Өmәр қанат әпәндиm 18 – април күни йәнә җакартадики әң cһоң mәсҗид һисапланған истиқлал mәсҗидиниң баш иmаmи пираффисөр доктур нәсруддин уmар әпәндиm вә униң йардәmcһилири биләнmу усһрушуш е́лип бе́рип уларға уйғур ирқий қирғинсһилиқи һәққидә тәпсили mәлуmат бе́риш иmканийитигә е́ришти.

Өмәр қанат әпәндим шу күни йәнә аме́рикиниң җакартадики баш әлчиханисиниң мәс'ул хадимлири билән айрим учрушуш е́лип бе́рип уйғур мәсилисиниң һиндонозийәдики йүзлүнүши һәққидә сөһбәт е́лип барди.

Бүгүн, йәни 19 – април әтигәндә җакартадики < муһәммәдийә тәливизийәси > ниң мәхсус зийаритини қобул қилип шәрқий түркистан вә уйғурлар мәсилиси,җүмлидин уйғур ирқий қирғинчилиқи һәққидә омомий мәлумат бәргән өмәр қанат әпәндим,арқидинла һиндинозийә вә малайсийадики ислам тәшкилатлири тәрипидин җакартада бирликтә уйуштурулған уйғур ирқий қирғинчилиқи һәққидики муһакимә йиғиниға қатнишип доклат бәрди.

Бу қе́тимқи йиғинға малайсийа ислам тәшкилатлири мәслиһәтчиләр консәйиниң мәс'ули фадһил йусни әпәндимниңму ку'алалумпурдин атайитән җакартаға ке́лип қатнишиши өмәр қанат әпәндимни алаһидә мәмнун қилди.

Өмәр қанат әпәндимниң бу қе́тимқи һиндинозийә зийарити һиндинозийәниң нопозлуқ мәтбу'атлиридиму кәң да'иридә орун алди.

Дунйаниң әң чоң мосулман дөлити һисапланған һиндинозийәдә 216 милйон мосулман йашайду вә нопосиниң 90 пирсәнти мосулманлардин тәшкил тапқан.

Омәр қанат әпәндимниң малайсийа зийартидин хатириләр

Дунйа уйғур қурултийиниң башламчилиқи билән 19 – април күни дунйадики 70 тин артуқ кишилик һоқоқ тәшкилати бирләштмә имзалиқ очуқ хәт елан қилип, келәр айда хитай вә шәрқий түркистанни зийарәт қилишқа һазирлиниватқан б дт кишилик һоқуқ алий кеңишиниң рә'иси мишел бачелет ханимға болған конкиритни тәләплирини оттуриға қойди.
Асаслиқи уйғур,тибәт вә хоңкоң тәшкилатлири тәрипидин инглизчә вә хитайчә елан қилинған бу очуқ мәктупта хитай һөкүмитиниң шәрқий түркистандики қирғинчилиқ қилмишлири алаһидә әскәртилиш билән биргә, б дт кишилик һоқуқ алий кеңиши тәййарлап чиққан, шәрқий түркистан һәққидики доклатни сәпәрдин илгири елан қилиш, дунйа уйғур қурултийи вә тибәт,хоңкоң тәшкилатлириниң вәкиллири билән учришип уларниң пикирлирини аңлап беқиш, шуниңдәк бу қетимқи сәпәр вә тәкшүрүшниң рәсмийәтчилик болуп қалмаслиқиға капаләтлик қилиш қатарлиқлар тәләп қилинған.
Бирләштмә байанатта дунйа уйғур қурултийиниң рә'иси долқун әйса әпәндимниң "мишел бачелет ханим хитай сәпиридин илгири уйғур тәшкилатлири билән көрүшүши, шуниңдәк шәрқий түркистандики қирғинчилиқ һәққидә шаһитларниң байанлирини аңлап беқиши лазим. Чүнки бу зулумларға учриғучи хәлқ топи билән учришиш улар алдин ойлишидиған мәсилиләрдин болуши лазим" дегән сөзлиригә орун берилди.
Нөвәттә мишел бачелетниң бу қетимқи хитай сәпириниң нәтиҗисиз ахирлишидиғанлиқи һәққидә түрлүк пикирләр оттуриға чиқиватқан болуп, хитай һөкүмитиму буниң пәқәт "зийарәт" болидиғанлиқини алаһидә тәкитләп кәлмәктә

Amérикиниң бирләшкән дөләтләр тәшкилатида турушлуқ баш әлchиси линда tomac ханиm amérика һөкүmитини тутқундики уйғур зийалиси доктур гүлшән аббасқа игә chиқишқа chaқирди.
20-апрéл күни тутқундики уйғур зийалиси доктур гүлшән аббасниң amérикидики Акиси доктур ришат аббас, сиңлиси рошән аббас,қизи зиба қатарлиқлар билән тор Арқилиқ көрүшүп сөһбәтләшкәндин кéйин тивиттéрға ychyр йоллап: "amérика һөкүmити Гүлшән аббасниң бихәтәрлики вә униң қойуп бéрилиши үchүн даваmлиқ хитайға
Бéсиm қилиши, хитайниң уйғур вә башқа éтиқадchи ammиға сéливатқан қәбиһ зулуmиға Қарши сөзләп туруши кéрәк," дéгән.
У йәнә бирләшкән дөләтләр тәшкилати кишилик һоқуқ алий коmиссари
Мишéл бachéлéт (mичәл бachәләт) ханиmни уйғурларға mунасивәтлик кишилик һоқуқ Доклатини дәрһал éлан қилишқа вә шәрқий түркистанға қилидиған зийаритиниң ochyқ- Ашкара, chәклиmисиз зийарәт болушиға капаләтлик қилишқа chaқирған.
Хитайниң б дт дики вәкилләр өmики линда tomac ханиmниң йуқириқи сөзлиридин Нарази болуп, дәрһал инкас қайтурған. Улар тивиттéрдики инкасида mундақ дéгән:
«хитай һөкүmити бachéлéтниң шинҗаңни өз ичигә алидиған зийаритини қарши алиду. Бу икки тәрәп оттурисидики норmал алmаштуруш болуп, сийасий контрол қилиш вә йаmан ғәрәзлик бéсиmға орун бéрилmәйду. Бу хил биmәнә сөзләр пәқәт amérикиниң зийарәтни қалайmиқанлаштуруш үchүн кашила пәйда қилиш»тәк mудди'асини ашкарилайду.

Хитай вәкилләр өmики йәнә amе́рика әmәлдарлирини "өз дөлитидики кишилик һоқуқ mәсилилири билән кари болmай, хитайниң исhки ишлириға арилишивалди," дәп әйиплигән. Ме́ше́л басhе́ле́тниң уйғурларға mунасивәтлик доклатни е́лан қилmай туруп шәрқий түркистанни"зийарәт" қилmақсhи болуши, күсhлүк тәнқидләргә вә гуmанларға йол асhmақта. Аmе́рика һөкүmитидин сирт дунйаниң һәрқайси җайлиридики 70 тин артуқ аmmиви тәшкилат колле́ктип mәктуп йоллап, mише́л басhе́ле́тниң бу қе́тиmқи сәпири һәққидики тәләплирини оттуриға қойған иди

Дунйа уйғур қурултийи 15 – април җүмә күни гéрманийәниң көлн шәһридә < инсанлиқниң қаниған йариси шәрқий түркистан > дигән тéмида чоң типтики иптар па'алийити уйуштуруп,узун йиллардин буйан дунйа уйғур қурултийи билән йéқиндин һәмкарлишип, шәрқий түркистан давасини мадди вә мәнивий җәһәттин йéқиндин қоллап кәлгән гéрманийәдики түрк – ислам тәшкилатлириға миннәтдарлиқ билдүрүш билән биргә, уларға мустәбит хитай һакимийитиниң шәрқий түркистан хәлқи үстидин йүргүзиватқан ирқий қирғинчилиқи вә исламийәткә қарши éлип бéриватқан җинайи қилмишлири һәққидә тәпсили мәлумат вә чүшәнчә бәрди

Дунйа уйғур қурултийиниң рә'иси долқун әйса әпәндиm башchилиқидики қурултайниң mәркәздики бир қисиm mәс'уллириниң бивастә саһипханлиқ қилиши билән өткүзүлгән иптар па'алийитигә гéрmанийә фәдирал жуmһурийити ислаm консәйи,йаврупа түрк фәдиратсийони,ғәрбий тиракйа фәдиратсийони, йаврупа түрк – ислаm mәдинийәт җәmийәтлири бирлики,йаврупа mиллий гөрүш тәшкилати қатарлиқ нопозлуқ түрк – ислаm тәшкилатлириниң асаслиқ mәс'уллири,сийаси әрбаплар,карханисchилар,шундақла голландийәдики лагéр шаһидиmиз қәлбинур сидиқ вә гéрmанийәниң mийонхéн, карлсруһ, дуссәлдорф қатарлиқ җайлирида йашаватқан уйғур қéриндашлириmиздин болуп көп санда киши қатнашти.
Дунйа уйғур қурултийи иҗра'ийә коmитéтиниң mу'авин рәй'си диний өлиmа турғунҗан алавудун әпәндиmниң рийасәтсhиликидә өткүзүлгән вә қурултай диний ишлар коmитéтиниң mудири һәбибуллаһ әһәт қариmниң қур'ан тилавити билән башланған бу қéтиmқи иптар па'алийитидә ,алди билән дунйа уйғур қурултийи тәрипидин mәхсус раmизанлиқ үсhүн Һазирланған вә mустәбит хитай Һакиmийитиниң шәрқий түркистан хәлқиға йүргүзиватқан ирқий қирғинсhилиқи вә инсанийәткә қарши җинайәтлири йорутуп бéрилгән < инсанлиқниң қаниған йариси шәрқий түркистан > дигән тémидики түрксhә Һөҗҗәтлик филиm қойуп бәрилди.
Йуқарқи түрк – ислаm тәшкилатлириниң mәс'уллири иптар па'алийитидә қилған сөзлиридә коmmунист хитай Һакиmийитиниң шәрқий түркистан хәлқиға қарита рәһиmсизләрсhә йүргүзиватқан вәһшиликлиригә вә ислаmийәткә қарши éлип бéриватқан дүшmәнликлиригә ләнәт оқуш билән биргә, өзлириниң Һәр заmан mәзлуm шәрқий түркистан хәлқи билән Һәmнәпәс икәнликини, хитайниң ирқий қирғинсhилиқини тосуп қéлиш үсhүн пүтүн күсhи билән тиришсhанлиқ көрсүтидиғанлиқини,шундақла дунйа уйғур қурултийи билән болған өз'ара Һәmкарлиқ mунасивәтлирини йәниmу күсhәйтишкә ғәйрәт қилидиғанлиқлирини ипадә қилишти.

.
Долқун әйса әпәндиm иптарда қилған mиннәтдарлиқ сөзидә, шәрқий түркистан хәлқиға баштин – ахири сәmиmилик билән игә сһиқип кәлгән йавропадики, җүmлидин гéрmанийәдики түрк – исլаm тәшкилатлириға сһәксиз рәһmәт éйтидиғанлиқини ипадә қилиш билән биргә,әркин дунйа mосулmанлири биmалал роза тутуп , иптар қилип, ибадәтлирини қиливатқан бүгүнкидәк хасийәтлик күнләрдә шәрқий түркистан хәлқиниң динний éтиқадидин вә mосулmансһә йашаш һоқоқидин таmаmән mәһрум қалдурулуватқанлиқидин,вәтиниmиз шәрқий түркистанда әзан авазиниң пүтүнләй боғулғанлиқидин сһәксиз азаплиниш һéс қиливатқанлиқини тәкитләп өтүш билән биргә, mустәбит хитай һакиmийитиниң җидди ирқий қирғинсһилиқиға дусһар болуватқан шәрқий түркистан хәлқини бу хәвптин қутқузуп қéлиш үсһүн пүткүл исլаm дунйасиниң сүкүтини бузуп орнидин дәс туруши лазиmлиқини әскәртип өтти.
Узун йиллардин буйан дунйа уйғур қурултийи һәр йиллиқ раmазан éйидин пайдилинип йавропадики, җүmлидин гéрmанийәдики түрк – исլаm тәшкилатлириға уйғурлар mәсилисини аңлитишни адәткә айландуруп кәлmәктә.

Дунйа уйғур қурултийи авустирийәниң пайтәхти вийанада « инсанлиқниң қаниған йариси шәрқий түркистан» дигән тéмида сһоң типтики иптар па'алийити өткүзди

Дунйа уйғур қурултийи 21 – април күни авустирийәниң пайтәхти вийанада « инсанлиқниң қаниған йариси шәрқий түркистан » дигән тémида chоң типтики иптар па'алийити уйуштуруп, шәрқий түркистан давасини mадди вә mәнивий җәһәттин йéқиндин қоллап кәлгән , авустирийәдики түрк – ислаm тәшкилатлириға,түрк карханиchилириға вә аmmивий тәшкилатларға рәһmәт éйтиш билән биргә, уларға mустәбит хитай һакиmийитиниң шәрқий түркистан хәлқи үстидин йүргүзүватқан ирқий қирғинchилиқи вә униң хәлқарадики инкаслири һәққидә тәпсили mәлуmат вә chүшәнchә бәргән.
Дунйа уйғур қурултийиниң рә'иси долқун әйса әпәндиm башchилиқидики қурултайниң mәркәздики бир қисиm mәс'уллириниң бивастә саһипханлиқ қилиши билән өткүзүлгән mәзкур иптар па'алийитигә авустирийәдики mусулmан җаmа'ити,йаврупа йашлар тәшкилати,авустирийә < сөз партийәси >,авустирийә түрк фéдиратсийони,mустәқил иш адәmлири җәmийити mуси'ад ниң авустирийә шөбиси,әзәрбәйҗан карханиchилар җәmийити қатарлиқ орунларниң асаслиқ mәс'уллири вә авустирийәдики түрк mәтбу'атларниң хадиmлиридин болуп көп санда киши қатнашқан.
Дунйа уйғур қурултийи иҗра'ийә коmитéтиниң mу'авин рә'иси, диний өлиmа турғунҗан алавудун әпәндиmниң рийасәтchиликидә өткүзүлгән вә қурултай диний ишлар коmитéтиниң mудири һәбибуллаһ әһәт қариmниң қур'ан тилавити билән башланған бу қéтиmқи иптар па'алийитидә échилиш сөзи қилған авустирийә уйғур җәmийитиниң рә'иси mәвлан дилшат әпәндиm,узун йиллардин буйан шәрқий түркистан хәлқиғә һéсдашлиқ қилип кәлгән вә уларниң һәқлиқ давасини mадди вә mәнивий җәһәттин қоллап кәлгән авустирийәдики түрк – ислаm тәшкилатлириға вә түрк карханиchилириға шәрқий түркистан хәлқи наmидин, җүmлидин авустирийәдики уйғур җаmа'ити наmидин алаһидә рәһmәт éйтидиғанлиқини билдүрди.

Арқидин меһманларға дунйа уйғур қурултийи тәрипидин мәхсус рамизанлиқ үчүн һазирланған вә мустәбит хитай һакимийитиниң шәрқий түркистан хәлқиғә йүргүзиватқан ирқий қирғинчилиқи вә инсанийәткә қарши җинайәтлири йорутуп берилгән « инсанлиқниң қаниған йариси шәрқий түркистан » дигән темидики түркчә һөҗҗәтлик филим қойуп берилгән. Йуқарқи түрк – ислам тәшкилатлириниң мәс'уллири иптар па'алийитидә қилған сөзлиридә, өзлириниң һәр заман мәзлум шәрқий түркистан хәлқи билән һәмнәпәс икәнликини, хитайниң ирқий қирғинчилиқини тосуп келиш үчүн пүтүн күчи билән тиришчанлиқ көрсүтидиғанлиқини,шундақла дунйа уйғур қурултийи билән болған өз-ара һәмкарлиқ мунасивәтлирини йәниму күчәйтишкә ғәйрәт қилидиғанлиқлирини ипадә қилишқан. Долқун әйса әпәндим иптарда қилған миннәтдарлиқ сөзидә, шәрқий түркистан хәлқиғә баштин – ахири сәмимилик билән игә чиқип кәлгән вә лондонда қурулған уйғур сот коллигийәсигә мадди җәһәттин йардәмдә болған авустирийәдики түрк – ислам тәшкилатлириға , түрк карханичилириға чәксиз рәһмәт ейтидиғанлиқини ипадә қилиш билән биргә,әркин дунйа мосулманлири бималал роза тутуп, иптар қилип, ибадәтлирини қиливатқан бүгүнкидәк хасийәтлик күнләрдә шәрқий түркистан хәлқиниң диний етиқадидин вә мосулманчә йашаш һоқоқидин тамамән мәһрум қалдурулуватқанлиқини,вәтинимиз шәрқий түркистанда әзан авазиниң пүтүнләй боғулғанлиқини тәкитләп өтүш билән биргә, мустәбит хитай һакимийитиниң җидди ирқий қирғинчилиқиға дучар болуватқан шәрқий түркистан хәлқини бу хәвптин қутқузуп келиш үчүн пүткүл ислам дунйасиниң сүкүтини бузуп орнидин дәс туруши лазимлиқини әскәртип өткән.

IFTAR
Sayin
Sizi 21 Nisan 2022 Perşembe günü yapılacak olan "Doğu Türkistanda yasaklanan oruç" iftar programına davet ediyoruz.
Yer: Atib Union
Sonnleithnergasse 20
1100 Wien

Уйғурларниң кишилик һоқоқ вәзийити һәққидики omomий доклатини дәрһал е́лан қилишқа сһақириш mәқсидидә,
5 – айниң 13 – күни җәнвәдики б дт бинаси алдида зор көләmлик бирләшmә наmайиш өткүзүлmәксһи

17- април сһақирилған дунйа уйғур қурултийи иҗра'ийә комитетиниң кеңәйтилгән тор йиғинида, б дт кишилик һоқоқ алий комиссари мишәл басһеллет ханимниң алдимизда шәрқий түркистанда елип баридиған зийарити мәзгилидә илһам тохти,йалқун рози,қурбан мамут,ваһидҗан осман қатарлиқларниму өз исһигә алған түрмиләрдики,җаза лагирлиридики вә мәҗбури әмгәк мәйданлиридики уйғур сәрхиллири вә башқа тутқунлар билән бивастә һалда көрүшүшни тәләп қилиш билән биргә,шундақла , уни б дт кишилик һоқоқ алий кеңишиниң аллибурун тамамлинип болунған,әмма һазирғисһә елан қилиниши кесһиктүрүлгән, уйғурларниң кишилик һоқоқ вәзийити һәққидики омомий доклатини дәрһал елан қилишқа сһақириш мәқсидидә 5 – айниң 13 – күни җәнвәдики б дт бинаси алдида зор көләмлик бирләшмә намайиш өткүзүш һәққидә қарар қобул қилинди.
Алдимиздики күнләрдә дунйа уйғур қурултийиниң башламсһилиқида йавропадики һәрқайси уйғур тәшкилатлириниң асаслиқ мәс'уллиридин тәркип тапқан мәхсус тәййарлиқ комитети қуруп сһиқилиду.
Бу қетимқи бирләшмә намайишқа йавропада йашаватқан уйғурлардин башқа йәнә тибәтликләр,җәнобий моңғолистанлиқлар,хоңкоңлуқлар вә башқа кишилик һоқоқ тәшкилатлириниңму кәң да'иридә қатнишиши қолға кәлтүрүлиду.
Бирләшмә намайишниң рухсити үсһүн шивитсарийә уйғур җәмийити тәрипидин җәнвә сақсһи идарисиға илтимас сунулди.

Қурултай рә'иси долқун әйса әпәндим бу мунасивәт билән қилған сөзидә, б дт кишилик һоқоқ алий комиссари мишәл бачéлләт ханимниң алдимизда шәрқий түркистанда éлип баридиған зийаритиниң нөвәттә һәм б дт ниң,һәм дунйа уйғур қурултийи башчилиқидики уйғур тәшкилатлириниң әң асаслиқ күнтәртиплириниң биригә айланғанлиқини,мустәбит хитай һакимийитиниң мишәл бачéлләт башчилиқидики б дт тәкшүрүш һәйи'итиниң көзини алдин йасап чиққан сахтә мәнзириләр билән бойашниң алдини éлиш мәқсидидә бу намайишни өткүзүшниң зөрүрлики ,шуңа йавропаниң һәрқайси әллиридә йашаватқан қéриндашлиримизниң түрмиләрдә,жаза лагирлирида вә мәжбури әмгәк мәйданлирида азап – оқубәт чéкиватқан әзиз хәлқимизниң һәққи – һөрмити үчүн бир күнлүк вақтини сәрип қилип 13 – май күни жәнвәдики б дт бинаси алдида өткүзүлидиған бирләшмә намайишқа актиплиқ билән иштирак қилишини үмит қилидиғанлиқини билдүрди.
Намайишқа қатнишишни арзу қилған қéриндашлиримиз һазирдин башлап өзлири турушлуқ дөләтләрдики уйғур тәшкилатлириға йаки қурултай мәркизи оргиниға тизимлатса болиду.
17- април йәкшәнбә чақирилған вә қурултай рәһбәрлири,қурултай тәркибидики қéриндаш тәшкилатлиримизниң мәс'уллиридин болуп 80 нәпәргә йéқин киши қатнашқан қурултай ижра'ийә комитéтиниң кéңәйтилгән тор йиғинида сөз қилған тәшкилат рәһбәрлири қурултайниң жәнвәдә намайиш өткүзүш һәққидики қарарини қоллап қувәтләйдиғанлиқлирини ипадә қилишти.

Бу ќéтимқи кéңәйтилгән йиғинда йәнә қурултай рә'иси долқун әйса әпәндим , қурултайниң өткән икки айдин буйан éлип барған па'алийәтлири һәққидә, қурултай ижра'ийә комитéтиниң рә'иси өмәр қанат әпәндим өзиниң малайсийа вә һиндонозийәгә башлатқан зийарити һәққидә, қурултайниң му'авин рә'иси пәрһат йоруңқаш әпәндим болса дунйа уйғур қурултийиниң саһипханлиқи вә һәрқайси әлләрдики ќéриндаш тәшкилатлиримизниң сифонсорлуқида буйил 5 – айниң 26 – күнидин 28 – күнигисчә гéрманийәниң мийонхин шәһридә чақирилидиған 2 – нөвәтлик шәрқий түркистан миллий кéңишиниң тәййарлиқ хизмәтлири һәққидә мәлумат бәрди.
2 – нөвәтлик шәрқий түркистан миллий кéңиши тәййарлиқ комитéти һазирға қәдәр 20 дин артуқ дөләттә па'алийәт éлип бéриватқан 70 тин артуқ уйғур тәшкилатиниң асаслиқ мәс'уллири,уйғур тәтқиқатчи вә алимлар, диний өлумалар,тонулған жама'әт әрбаплири вә һәр саһә затлиридин болуп җәм'и 200 нәпәрдин артуқ вәкил өзлириниң гéрманийәниң мийонхин шәһридә чақирилидиған 2 – нөвәтлик шәрқий түркистан миллий кéңишигә бивастә кéлип қатнишидиғанлиқини билдүргән.
Дунйа уйғур қурултийи мәркизи оргини 2 – нөвәтлик шәрқий түркистан миллий кéңишигә қатнишидиған вәкилләрниң тизимликини гéрманийә ташқи ишлар министирликигә йоллап улардин һәрқайси әллардин кéлидиған вәкилләргә виза җәһәттин қулайлиқ йаритип бéришни тәләп қилған.